

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази свагда о дану сваке представе на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. — Претплата се шаље администрацији „Позоришта“, у матичином стану, у Новоме Саду.

ПОЖАР У БЕЧКОМ „РИНГ-ТЕАТРУ“.

Ужасан и непамћен пожар са свима несрећама, што су редовни пратиоци страховитих катастрофа, догодио се у претпрошли четвртак 26. новембра (8. децембра) у Бечу. Нема ни по године како је изгорело прашко народно позориште, а такође је још свима у свежој памети велика ватра, која је прогутала темишварску позоришну зграду, — и ево сада треће велике несреће, највеће и најстрашније од свих досадањих, која не само што збриса са површине земље једну од најновијих величанствених зграда бечких, већ у исто време прогута стотине људских живота. Бечки „Ринг-театер“, у коме је чувена француска трагедкиња Сара Бернхардова још пре 6 недеља сабрала прво друштво престонице аустријске, лежи данас у пепелу, а људски лешеве, старо и младо, богато и сиромашно, накарађени до крајности, сведоци су ужаса и неописане несреће, која је велики део бечког грађанства у црно завала.

Некадашњу „комичну оперу“ на Шотенрингу, а од лане названу „Ringtheater“ закупио је на своју руку Јаунер, негдашњи управитељ карловог позоришта у бечком Леополдштату, а до скоро управитељ царске дворске опере у Бечу, те је ове године, некако одмах при почетку ове јесење сезоне, скупио одабрано друштво првих вештака и удесио и украсио са свим из нова целу позоришну зграду. Срећа га је послужила све до оног кобног дана, и публика је симпатично поздрављала његово вештачко подuzeће.

Пред нама су сада бечки листови, који описују ту голему несрећу, који верно сликају ужас што спопаде жива људска срца при погледу стотине изгорелих мртвих лешева, до мало пре тога живих, веселих и срећних људи, којима је суђено било да их ватра спали, да им случај пре-крати живот за увек.

У вече тога дана, на неколико минута пре 7 часова, беше позориште на „рингу“ дупком пуно. Нарочито галерије беху начичкане светином, јер се први пут давао нов комад „Хофманове приповетке“, фантастична оперета од Офенбаха.

Са позорнице се чује други знак, да ће представа скоро отпочети. У тај мах покуља дим са позорнице у публику, велика завеса као да је ветар потиснуо издиже се према гледаоцима и ови угледаше позорницу у пламену. Са свих страна захори се: „Ватра, спасавајте се!“ Публика се диже и збуњена и преплашена потрчи излазу. У том часу погасе се гасне лампе и кад настаде мрак, светина још већма збуњена, без сваког правца гураше напред. Док се та несрећа унутра догађала, врвео је свет с поља непрестано у позориште. То је био узрок, да су се за први мах загушили сви излази, те унутра наста ужасна очајна вика и још већа забуна.

Један очевидац пише:

„Испред улаза у позориште стајао је свет као укопан. Из позоришта самог куљале су гомиле отуда, час јаче, час слабије. Било је скоро 7 часова. Густ дим издизао се над кровом и пробијао кроз прозоре, а мало за тим се и пламен могао опазити. Прво су појурили глумци и глумице у шареном оделу, у коме су требали играти. Кад је ватра већ преотела мах, насртала је и и публика на главне и споредне излазе, но у страху и забуни многи су пут померили. С поља су многи хтели унутра, нарочито они, који су знали, да су им сродници у позоришту, те у очајању своме, и не знајући шта чине, хтедохе да избаве своје најближе. Полиција, која се одмах у знатном броју појавила, покушавала је, да разбије ту тврду гомилу и да олакша излаз онима, који су били унутра. За тили часак беше и кров букнуо у пламену. Општа паника настаде.

Из путра се чула ломњава и вриска несрећне светине, на пољу очајање, забуна. Стотине људи гурају се кроз уске коридоре позоришне, а вапај и ужасна вика: „У помоћ!“ „Избављајте!“ орила се грозно и страховито. Ситуација је била, нарочито на галеријама, ужасна; ништа се није чуло, до стењање и потмуло кукање, као кад се живи људи гуше и даве. У једаред се појавише на прозорима горњег боја људи, један на другог начичкани. Тада настаде неописана раздраженост светине на пољу, што се беше слегла око позоришта, те, немоћна да помогне и избавља, гледаше ужаснута живе људе како пропадају код њих живих. Срећом не трајаше ова забуна дуго. Ни пуних 5 минута није протекло, кад се већ ватрогасци искупише. Светина се потисла назад, ватрогасци свом снагом прегнуше на посао. Прво разапешће велика платна, да у њих скачу они, који беху остали горе. Људи и жене, гоњени ватром, падаху стрмоглавце на меко платно, те се тако спасоше неколико стотина. Ко се страшио, да с таке висине скаче, тог спуштаху на мердевине и конопце доле. У 7¹/₄ часа беше ватра пробила кров, — позориште се није више могло спасти.“

Даље приповеда један глумац:

„Неколико минута пре 6³/₄ часа био сам намазан и у пола обучен у ходнику позорнице, кад је други знак за почетак дат. У том тренутку заори се ужасна вика: „Ватра!“ Полетим на позорницу, к ја је буктила у пламену, и одкуд се престрављени глумци и послужитељи на све стране распришташе. Један од послужитеља беше са пламеном на дугачкој мотци сувише близу дошао завеси, пламен обузе лако гориво и за тили часак обузе цео таван. Одгурнем две користице, што се беху препале, те стајашу као укопане, и опазим неколико послужитеља, како кроз ватру скачу с тавана. Један од њих сломио је ногу. У том моменту захвати пламен велику завесу, и, потиснут ваздухом, покуља с димом на публику. Ја полетим на поље и спазим

управитеља Јаунера. Публика је у велике излазила из позоришта, и кад за неко време престаде, мишљасмо, да се све спасло. Знао сам, да је гас горео и да је још 5 минута пре тога цела кућа била освељена. Вратим се на позорницу и ту чујем прве гласове, који викаху у помоћ. Глумице пола голе бегале су, и саме не знајући куда. Кад се из гардеробе сви спасоше, поурим поновс на поље и сретнем уз пут ерцхерцога Албрехта и Виљема. С њима дођем у полицију, која је одмах до позоришта и ту се показа грозан приказ. Ватрогасци беху већ прве жртве донели. Избројао сам близу 50, сви неповређени, али црни као угаљ, без сумње су се сви угушили. Ови несрећници лежали су по 10 до 12 у гомилама тако стиснути један уз другог, да их је тешко било раставити.“

„Рука, што ове редове пише, још је сва угачута од страховите борбе на живот и смрт, коју је јуче при бегању из „Рингтеатра“ водила. Сви они, који су успели, да после вике: „Ватра! Ватра!“ изиђу из позоришта са пребијеним рукама и ногама, могу се рачунати у срећне.“

Тако почиње извештај једне женске.

„Било је 10 минута пре 7 часова; ја сам се дела у ложи првог реда и управила доглед на позорницу. Шта би на једаред? Завеса се жестоко затресе и у истом тренутку беше сва у пламену. Од свих страна зачу се: „На поље! На поље!“ Настаде дивље гурање и тискање; мушки скачу преко сомотских клупа и траже излаза; жене падају у несвест, но на њих се нико не обзире, светина гази равнодушно онесвешћене и гура напред. Наша ложа је близу позорнице; кад смо отворили врата, покуљао је већ густ дим на сусрет, те је многе изоцијао. У том моменту угасише се пламени гасни; настаде мрачна ноћ, загушљив дим, очајна вика: „У помоћ!“ И нас повукоше десно, ма да смо знали, да нам ваља лево ићи, ако хоћемо да се спасемо. „Бежите на позорницу, оданде ћете се најлакше спасти!“

(Свршиће се.)

Ж И С Т И Њ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Ромео и Јулија“, трагедија у 5 чинова, написао Виљем Шекспир, с енглеског превео др. Л. Костић, за српску позорницу удесио А. Хаџић.)

Та трагедија великог Шекспира, тог драмског песника над свима драмским песницима, приказана је на нашој позорници 5. децембра о. г. и то како на задовољство наше, тако и на задовољство наше публике, која је и

видљивим знацима свога допадања и повлађивањем пратила игру наших глумаца и глумица и изазивањем одликовала г. Рајковићку и г. Ружића, носиоце насловних улога, који су сву своју лену глумачку снагу били уложили, да што боље одговоре својим тешким задацима. С радошћу констатујемо, да смо уживали у доброј и у ниансама заиста богатој игри њиховој. Нарочито нека је овде с похвалом напоменута љубавна сцена њихова у врту и после она опроштајна у четвртом чину. Осим тога г. Рајковићка добро је извела и велики свој монолог када испија стакоце отрова, који ће јој за тренутак живот одузети. Штета што је местимце и сувше убрзала свој говор, те јој тако глас није имао довољно снаге, да још јаче обележи све моменте страха, трепета, очајања и самопрегора. Добри су били као увек: г. Ружићка (Капулетовица), гђца Ј. Поповићева (Дојкиња), Лукић (отац Лаврентије), и Добриновић, који је приказао Меркурија врло zgodним начином, само бисмо му имали приметити, да причу о „Мабици“ приповеда други пут као што се приповедају приче: лако, живо, а с већом ноншалансијом. И представљачи мањих улога: г. Банковић (Ескло), г. Милосављевић (Капулет), г. Барбарих (Бенволио), г. В. Поповић (Тибалто), г. Димитријевић (отац Јован), г. Рашић (Валтазар), и г. Јовановић (Сима), порадили су по својим силама, те у целој представи не беше ни једне несугласице, која би вређала хармоничну целину приказа.

— р —

П О З О Р И Ш Т Е.

* (Народно позориште у Београду.) На београдској позорници приказан је неки дан пов комад: „Мир у рату“, шаљива игра у 5 чинова, од Мозера и Шентана. О тој представи пише „Видело“ овако: „Како се човек може да вара! Отићи у позориште са потпуним уверењем, да ће известан комад да пропадне, а изићи из њега усред бурног плеска општег допадања, то и јесу доста реткости. За горњи комад држали смо, да није за „наше прилике“ и да ће пропасти. Шта наш свет разуме о уконачењу војске по приватним кућама; тога, хвала богу, код нас нема, па не ће никога ни интересирати, мишљасмо ми, али јест, тај исти свет, од почетка па до краја комада, тако рећи, суделовао је у том комаду, јер необично расположење његово у свима могућим изразним ниансама причинио је такав жагор, да се није знало, ко су управо глумци, они на бини, или они у партеру. Ова забуна била је особито у неколико маха, кад се добоши и трубе разлегаху иза кулисна, тако велика, да је цело позориште изгледало као истинска публика, која је изишла, да види војничку параду.

Само дело по себи није бог зна шта. Нити је дијалог духовит, нити има какве нарочите тенденције; али ситуације су тако пикантне и слике тако верно снимљене, да је обмана потпуна, и чини, те гледалац мисли, е је доста у каквој обичној приватној кући, а не у позоришту. Цела је ствар у овоме: У једној немачкој варошици држе се маневре и, сходно ондашњим законима, свака кућа мора да прими на конач по једног или више вој-

ника. Такој једној кући паде у део да прими једног генерала са његовим штабом. Кућа је пуна женскиња, које се отимаху само за млађе људе. Генерал и ако није био бог зна како у годинама, не допада се никоме. Његов ађутант прави је заљубљени лав, који при првом погледу заробљује срце младе Илке, гошће у истој кући. Али она је учила вишу женску школу, па се не да тако лако. Не тук наилази на лук и она постаје кротко јагњенце. После ађутанта и други млађи нађу сваки своју срећу и између њих и један несретан и завезан варошки апотекар. Само један бенасти и у себе заљубљени официрчић, жива слика и прилика богаташких маза, ма у ком положају били, остаје на цедилу.

Као што рекосмо, комад се не одликује богатом садржином, али га спасавају поједине ситуације, као н. пр. љубавна изјава прождрљивог Словака Конецког младој куварици, а поглавито она, кад генерал, не настав ни једног војника, који се беху са својим драгама по градини изгубили, даје сврати узбуну и на тај знак истрче сви са разбарушеним својим драгама испод руку, а млади ађутант, кога је Илка сакрила у један павиљон, провуче се кроз прозор с војничким поздравом. Ствар је у толико смешнија, што је Илка мало час забранила стрицу да уђе у павиљон, под изговором, да у њему спрема неко изненађење за његов рођендан. Али осм ових ситуација, комад као да је написан за млади свет и фанастичко женско срце. Јер војничка свирка на улици, као и на бини, прожима неком особито одушевљавајућом струјом свачије младо срце, а војничка галантерија и смело срце опчарава и најледенија женска срца.

При овом комаду поглавито је нужна добра и жива игра. У Бечу се он даје у бургу, дакле у најбољем светском позоришту, и тој околности има се приписати, што је тај комад на далеко чувен.

Код нас је у опште добро одигран. Г. Јовановић, као Рајџ, заступао је по свој прилици у овој улози свог друга г. Цветића, који је на отсуству; али он је од ове улоге створио тако живи тип, да не бисмо марили да гледамо, да га који други у овој улози замени, ма да г. Јовановић није тако нежне конструкције изгледао, као што су га неци замислили. Гђа Гргурова у малој својој улози као гувернантка, показала се као вештакиња, особито кад је при растанку са својим мужем из смеја ударила у плач. Г. Лугумерски, као ађутант, донао се. Г. Дипуловић, као апотекар, допринео нам је неколико тренутака истинског задовољства. Г. Ђорђевић, као Конецки, створио је још један нов страначки јаргон у српском језику. Г. Анастасијевић, као газда, да је само узео маску пунијег човека, задовољио би нас својом игром. Гђца Поповићева није никако приличила за бујну и здраву Мађарицу Њени су покрети били и сувше погнути и трзавичави за отворену и смелу Илку Етвеш. Гђца Брашанова, као куварица, моћи ће се у тој струци врло лепо одликовати, јер је смела и отворена појава. Неки чланови женскога особља нису обратили довољну брижљивост на тоалету.“

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

16. ПРЕДСТАВА.

У ПРЕПЛАТИ 12.

У НОВОМЕ САДУ У СУБОТУ 12. ДЕЦЕМБРА 1881.

ПРВИ ПУТ:

ЧОВЕК БЕЗ ПРЕДРАСУДЕ.

ИСТОРИЈСКА ШАЉИВА ИГРА У 5 ЧИНОВА, НАПИСАО САХЕР-МАЗОХ, ПРЕВЕО Ђ. М.

ОСОБЕ:

Фрања Стеван I., цар римски		Димитријевић.
Марија Терезија, његова жена, царица		Д. Ружићка.
Царевић Јосиф, њихов син		Динић.
Грофица Фуксова, двороправитељка	у служби царициној	Ј. Поповићева.
Грофица Монтезантова дворкиња		Л. Хаџићева.
Елиза племенита Будова, дворкиња		М. Рајковићка.
Отац Мауз, језуита, исповедник		Добриновић.
Гроф Салм, коморник		Јовановић.
Гроф Бетлен, официр у мађарској племићкој гарди		Станојевић.
Јосиф Соненфелс, уредник недељног листа: „Човек без предрасуде“		Ружић.

Дворани и дворкиње на аустријском двору, фрамасони, гренадири.
Догађа се у царском двору у Бечу, 1765. године.

У недељу 13. децембра: „ЦИГАНИН“. Позоришна игра у 3 чина с певањем и играњем, написао Е. Сиглигетија, посрбио Ј. М. Шимић, за позорницу удесио А. Хаџић, музика од А. Милчинског.

Улазнице могу се добити у писарници позоришној од 9—12 сахата пре подне и од 3—5 сахата после подне, а у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК ОКО 10 САХАТА.